

Ks. Stanisław Grzybek

TEOLOGICZNE DNI STUDYJNE w Mödling koło Wiednia

W dniach od 31 maja do 4 czerwca 1977 r. miały miejsce „Teologiczne Dni Studyjne”, zorganizowane przez OO. Werbistów w opactwie Św. Gabriela w Mödling koło Wiednia. Można powiedzieć, że właściwie było to sympozjum biblijne zorganizowane przez Filozoficzno-Teologiczną Wyższą Szkołę OO. Werbistów na temat „Bóg chrześcijaństwa i Bóg Islamu”. OO. Werbiści, znani ze swoich zainteresowań etnologicznych i ekumenicznych zaprosili jako referentów znanych teologów i biblistów, z różnych środowisk naukowych, zarówno Europy jak i Afryki, Ameryki i Japonii.

Wszyscy referenci mówili właściwie na jeden temat: Jak przedstawia się obraz Boga w ujęciu tej grupy konfesyjnej, którą oni reprezentują? Podstawowym źródłem dla odpowiedzi na to pytanie, było dla chrześcijan Pismo św., zaś dla mahometan, Koran. Wszyscy referenci zgodnie twierdzili, że mówią o jednym i tym samym Bogu, chociaż każdy w innym ogląda Go aspekcie. W końcowych wnioskach stwierdzili, że Bóg, który jest przedmiotem ich refleksji jest dla Żydów Bogiem nadziei, dla mahometan Bogiem wiary, zaś dla chrześcijan Bogiem miłości, ale to jest jeden i ten sam Bóg.

W pierwszym dniu obrad, referent wprowadzający nt. „Z historii spotkania się chrześcijaństwa z islamem” wygłosił dr G. C. Anawati, profesor uniwersytetu w Kairze i dyrektor Dominikańskiego Instytutu dla Studiów Orientalnych. W referacie swoim podkreślił wspólne wysiłki chrześcijan i mahometan na drodze do właściwego poznania i uznania prawdziwego Boga. Główny referat problemowy tego dnia przedstawił profesor Teologii Biblijnej Starego Testamentu w Heidelbergu Claus Westermann. Referent mówił na temat „Bóg Starego Przymierza”. Wychodząc z danych biblijnych referent zaakcentował szczególnie bliskość Boga, który choć mieszka wysoko, to jednak stale interesuje się człowiekiem i stworzonym przez siebie światem. Krótko mówiąc — oświadczył Prelegent — nasz Bóg „jest wszystkim we wszystkim”. Jest trudno określić obraz prawdziwego Boga, bo On jest niepojęty, natomiast łatwiej jest mówić o jego konkretnych relacjach do człowieka.

W drugim dniu obrad wygłoszono dwa referaty: Prof. Gerard Lohfink, z Tübingen mówił nt. „Bóg w nauczaniu Jezusa Chrystusa”, oraz prof. Ibrahim Madkour z Kairo wygłosił prelekcję nt. „Bóg Islamu”.

Pierwszy referent, polemizując z pewnymi akatolicickimi ujęciami nauczania Chrystusa (K. Holl, R. Bultmann, J. Jeremias, J. Becker i inni), stał na stanowisku, że Bóg Jezusa jest nieco inny od Boga Starego Testamentu. Gdy tam był Bogiem sądu tu jest Bogiem miłosierdzia (por. przypowieści św. Łukasza o Bożym miłosierdziu), gdy tam był Bogiem, który się ukrywał i nie można Go było poznać, tu jest Bogiem przybliżającym się do człowieka i pozwalającym mówić sobie „Ojcze”, gdy tam był głównie Bogiem Izraela, tu u Jezusa jest Bogiem wszystkich ludzi. Krótko mówiąc, „Bóg Ojców” jest dziś „Bogiem Jezusa”, ale to jest jeden i ten sam Bóg.

Drugi Referent próbował określić pojęcie Boga w Islamie. Wychodząc z założeń, że jest to najświętsze i najwzniosłejsze pojęcie, stał na stanowisku, że nie łatwo jest je należycie określić. Stąd też, twierdził on — pochodzą bardzo naiwne i ograniczające Boga określenia, które nie mają wiele, albo nic wspólnego z tą osobą, którą określają.

Słowo to, mówi Koran, zostało nam objawione z nieba i przede wszystkim zawiera w sobie pojęcie Boga mocy i potęgi. Bóg jest w Islamie

najpotężniejszy i dlatego nie posługuje się żadnym pośrednikiem, On jest pierwszy i ostatni, objawiający się i pozostający zawsze w ukryciu. Jeśli chodzi o Jego przymioty, to podobnie jak i w teologii katolickiej stanowią one istotę islamizmu. Często występują u mahometan na określenie Boga liczne antropomorfizmy, ale najczęściej podkreśla się u Boga, Jego życie. Bóg jest przede wszystkim Bogiem żywym od którego pochodzi wszelkie życie. Różne szkoły muzułmańskie akcentują różne przymioty Boga, jedne więcej, inne mniej. Niektórzy akcentują jedyność Boga. Nie ma w Nim ani Ojca, ani Syna, ani krewnych ani bliskich. Islam stoi na stanowisku absolutnego i czystego monoteizmu. Dużo jest także u teologów muzułmańskich odnośnie pojęcia Boga, mistyki i mistycyzmu. Określając Go opierają się na danych Objawienia (tj. Koran), ale nie rezygnują przy tym z własnych refleksji i dedukcji. Stąd jest u nich dużo wniosków, mających swoją podstawę w ludzkim rozumie i rozumowaniu.

W trzecim dniu sympozjum, jedynym referatem był referat K. Rahnera, em. profesora dogmatyki z Monachium, na temat „Jedyność i troistość Boga”. Referat ten z powodu choroby referenta odczytał jego asystent.

Autor referatu postawił sobie pytanie: czy nauka katolicka o Trójcy Świętej nie sprzeciwia się i nie podważa nauki o monoteizmie? W odpowiedzi na to pytanie Referent oświadczył, że nie tylko się nie sprzeciwia, ale jeszcze monoteizm wyjaśnia i umacnia. Cała trudność tu leży w odmiennym rozumieniu pojęcia „osoby” dawniej i dziś. Trzeba wyjść najpierw od ustalenia pojęcia osoby w Bogu, a wtedy zagadnienie Trójcy Świętej nie będzie przedstawiało żadnej trudności.

Czwarty dzień sympozjum był poświęcony raczej problematyce praktycznej i można by go określić próbą przeżycia spotkania z Bogiem. Z tej też racji poza dwoma referatami na temat: „Islam jako religia poddania się woli Bożej (prof. G. Shalaby, Kairo), oraz „Powołanie człowieka do wspólnoty z Bogiem” (prof. G. Greshake z Wiednia), główny akcent w tym dniu położono na wspólną modlitwę, a szczególnie na wspólnie odprawioną „Godzinę Bibliijną”. W czasie tej godziny, którą odprawiano według powszechnie przyjętego schematu, homilię wygłosił prof. C. Westermann, nt. „Bóg Abrahama”.

Sympozjum wzbogaciła żywa dyskusja, która stanowiła próbę pogłębienia naszymi wiadomości o Bogu, tym ważniejsza, że ujmowana ze stanowiska różnych grup konfesyjnych, uczestniczących w tym spotkaniu.

Z Polski w powyższym sympozjum brało udział 11 osób, reprezentujących różne środowiska naukowe, jak Kraków, Lublin, Warszawa, Poznań i Płock, oraz zgromadzenia zakonne OO. Werbistów i Ks. Ks. Pallotynów.

Organizatorzy zjazdu zobowiązali się wydać księgę pamiątkową, zawierającą wszystkie referaty oraz głosy w dyskusji, co może stanowić dobry przyczynek dla współczesnej teologii biblijnej, interesującej się problematyką Boga.

Kraków

Ks. Stanisław Grzybek